

Наш поступ – кризь віки

[Євген Сокол]

#11-12 от 25.11.2020

Євген Сокол, в. о. ректора НТУ «ХПІ», член-кореспондент Національної академії наук України, доктор технічних наук, професор

Звернувши погляд углиб століть із нашого XXI віку, з його непростих 20-х, бачимо несхитну постать Політеху, який крокує, долаючи незгоди, здобуваючи перемоги, несучи знання, освіту й культуру. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», заснований у 1885 році, належить до числа перших десяти вищих навчальних закладів України, заснованих ще до початку XX століття. Протягом усієї своєї історії університет відчутно впливав на розвиток світової освіти, науки і техніки, готував фахівців високого рівня, а в історії незалежної України НТУ «ХПІ» робить визначальний внесок у розбудову вітчизняної сучасної вищої технічної освіти, у розвиток наукових досліджень і зміцнення економіки країни.

Відзначаючи ювілей університету, ми з вдячністю згадуємо імена тих, хто заклав підвалини сьогоднішнього авторитету в світовій спільноті, – імена лауреата Нобелівської премії Л. Д. Ландау, всесвітньо відомих вчених-академіків М. М. Бекетова, П. П. Буднікова, Є. М. Лівшиця, О. М. Ляпунова, С. П. Тимошенка, М. Д. Пільчикова, В. А. Стеклова, Є. І. Орлова, Г. Ф. Проскури, І. І. Стрелкова, В. М. Хрущова, С. С. Уразовського, А. П. Філіпова, В. І. Атрощенко, А. С. Бережного, А. М. Підгорного, а також відомого фахівця в галузі механіки й організації технічної освіти, першого директора Харківського технологічного інституту, а пізніше Київського технологічного інституту, професора В. Л. Кирпичова.

Саме в нашому університеті зароджувалася українська технічна наука у галузях механіки, теорії міцності, теоретичної та прикладної фізики, прикладної хімії, авіації, ядерної фізики та кріотехніки, електро- та теплоенергетики, тракторо-, танко-, двигуно- та тепловозобудування

тощо. Випускник Харківського технологічного інституту 1908 р. видатний винахідник і спеціаліст авіаційної промисловості Георгій Ботезат – творець першого (1922) американського вертольота. 10 жовтня 1932 р. ученими Українського фізико-технічного інституту, що одночасно були професорами Політеху, Кирилом Синельниковим, Олександром Лейпунським, Антоном Вальтером та Георгієм Латишевим здійснений унікальний експеримент з розщеплення ядра літію. Здобутки харківських політехніків покладено в основу найкращого в Другій світовій війні танка Т-34 та пізніших його модифікацій (до речі, славетний конструктор Олександр Морозов 1952 р. ініціював відкриття саме у ХПІ спеціальності «Колісні та гусеничні машини», а з 1972 р. фахівців цього напрямку готує однойменна кафедра).

Наші вчені і випускники безпосередньо причетні до створення магістральних тепловозів із показниками світового рівня, найпотужніших турбоагрегатів Дніпрогесу й атомних електростанцій України та країн зарубіжжя, тракторного парку, систем управління ракетно-космічної техніки, вирішення проблем обороноздатності держави та до інших важливих справ, які сприяли економічному розвитку і технічному прогресу суспільства. Засновник всесвітньо відомого КБ «Прогрес» – вихованець ХПІ, генеральний конструктор авіадвигунів академік А. Г. Івченко. Серед видатних конструкторів – випускників університету – також Ж. Я. Котін, М. Ф. Балжи, І. Я. Трашутін, В. П. Кошарновський, П. Ю. Саблев (танкобудування), М. Й. Гуревич (літаки МІГ), Ю. Ф. Косяк, З. М. Гамзе (турбіни), І. К. Кваша (підводні човни). Гордість Політеху – В. В. Данилевський, О. М. Душкін, Н. Б. Зубарев, Г. В. Карпенко, К. С. Кочанов, А. М. Кригер, Г. Є. Лозино-Лозинський, М. О. Сулимовський, В. С. Тулін та ін. Університет став фундатором семи тепер самостійних ЗВО і сьогодні є одним із провідних науково-навчальних комплексів системи вищої освіти України. За даними світового рейтингу QS World University Rankings 2020 НТУ «ХПІ» став найкращим технічним вишем України. Нині технічною елітою держави є вихованці університету, Герої України В. М. Лук'яненко, О. А. Жданов, А. О. Коваленко, заслужені машинобудівники України, заслужені працівники промисловості України, заслужені діячі науки і техніки, лауреати Державної премії України Ю. М. Бусяк, Л. К.-А. Магерамов, В. М. Золотарьов, В. В. Казаков, Є. Т. Ковальов, Ю. М. Мацевитий, В. Ю. Розов, В. В. Кузьмін, В. І. Молчанов, О. Ю. Путнокі, Є. Я. Хруслов, В. Ф. Клімов та багато інших. Серед знаних випускників НТУ «ХПІ» і відомі українські політики – В. Б. Гриньов та А. Б. Аваков.

В університеті плідно працюють відомі в Україні та за кордоном 40 наукових шкіл із фізики металів та напівпровідників, електричного приводу, азотного синтезу, тепломасообміну та енергозбереження, керамічних та композиційних матеріалів, промислової та медичної електроніки, інформаційних технологій, систем управління, технології жирів, із проблем органічних палив, турбінобудування, танкобудування, високоефективних технологій металообробки, технічної електрохімії, двигунів внутрішнього згорання, механіки, фізики високих напруг, досліджень іоносфери Землі тощо.

Науковий потенціал НТУ «ХПІ» сьогодні визначають також науково-дослідні інститути «Молнія» та «Іоносфера». Їхні унікальні експериментальні бази та науково-дослідний комплекс кафедри турбінобудування отримали статус Національного надбання України. Один із стратегічних напрямів діяльності НТУ «ХПІ» – науково-технічна співпраця з більш ніж 20 установами НАН України. Наукові дослідження і розробки виконуються на замовлення понад 100 важливих для економіки України підприємств. Це ДП «Завод імені В. О. Малишева», ДП «Антонов», ЗМКБ «Прогрес» імені О. Г. Івченка, ДП ХМЗ «ФЕД», ВАТ «Турбоатом», ПАТ «Харківський тракторний завод», ДП «Харківське конструкторське бюро з двигунобудування» та ДП «Харківське конструкторське бюро з машинобудування імені О. О. Морозова», ВАТ «Сумське машинобудівне НВО». Серед наших партнерів – підприємства «Гідросила ГРУП», «Ельворті ГРУП» та «Металіт», співвласником і головою наглядових рад яких є відомий український підприємець П. Л. Штутман. За часи незалежності України вчені університету виконували замовлення закордонних фірм із різних країн світу, зокрема «General electric» та «Boeing» (США), «Boilentechnik» (Швейцарія), «Nuovo Pignone» (Італія), «Samsung Aerospace» (Корея), «Siemens» (Німеччина), «Bhopal» (Індія) тощо. НТУ «ХПІ» – єдиний із ЗВО країни член консорціуму «Бронетехніка», оскільки готує фахівців із

танкобудування, експлуатації бронемашин та військових спеціалістів у цій галузі. Значна частина вчених бере участь у дослідженнях і розробці аерокосмічної та авіаційної техніки. Університет веде активну міжнародну діяльність в академічній, науковій, економічній та культурній сферах, продовжує зміцнювати та поширювати зв'язки з зарубіжними партнерами, дає освіту чималій кількості іноземних студентів. Сьогодні НТУ «ХПІ» співпрацює з 93 ЗВО та фірмами з 31 країни світу. У закладі виконуються проекти в рамках Європейських програм INTAS, TEMPUS/TACIS, INCO-COPERNICUS та ЮНЕСКО. Отримано колективні та індивідуальні гранти Фонду Сороса, Інформаційного агентства США, Німецького академічного Товариства DAAD, земельні гранти Німеччини та ін. Спільною Постановою МОН і НАН України на базі університету створено Північно-Східний регіональний центр науково-комп'ютерної мережі України (URAN), який забезпечує доступ до ресурсів панєвропейської науково-освітньої мережі GEANT2. Він забезпечує плідну діяльність потужної інформаційної системи університету, до складу якої входить найбільший серед ЗВО країни потужний вузол системи «Інтернет», на його базі створено міську науково-освітню об'єднуючу мережу 20 установ освіти та науки Харкова.

Сучасним обладнанням оснащена нова наукова бібліотека НТУ «ХПІ». Високий рівень кваліфікації співробітників забезпечив їй перше місце зі впровадження новітніх інформаційних технологій серед бібліотек вищих навчальних закладів України. НТУ «ХПІ» володіє сучасним спортивним комплексом, що створює широкі можливості для занять студентів спортом. Харківські політехніки постійно отримують найвищі нагороди на міжнародних чемпіонатах і олімпіадах. Потужним осередком культури та художньої творчості політехніків є Палац студентів. 18 його колективів, 8 із яких мають статус «народний», широко відомі в Харкові та поза його межами.

У перспективі на найближчі роки університет має великі плани. Вони пов'язані з соціальним партнерством, за умов якого всі рівні освіти дотримуються спільних наскрізних освітніх програм; освітні програми створюються з урахуванням вимог професійних стандартів, розроблених представниками галузі; колективи навчальних закладів та підприємств взаємодіють на основі принципів корпоративності. Університет плідно працює в складі кластерів «Бронетехніка» й «Мехатроніка». Впроваджена 2018 р. реструктуризація організації навчального процесу в НТУ «ХПІ» на основі кластерного підходу надає закладу нового імпульсу для підготовки висококваліфікованих кадрів та прискорення зміцнення вітчизняної економіки. Створені навчально-наукові інститути: енергетики, електроніки та електромеханіки; механічної інженерії і транспорту; економіки, менеджменту та міжнародних відносин; хімічних технологій та інженерії; інженерно-фізичний; військовий інститут танкових військ НТУ «ХПІ» та факультети: комп'ютерних наук і програмної інженерії, комп'ютерних та інформаційних технологій, соціально-гуманітарних технологій, міжнародної освіти. Це солідна база для отримання студентами дійсно універсальних знань з 47 спеціальностей.

Незвичні, складні умови, спричинені пандемією Ковід–19, не стали на перешкоді навчальному процесові, навпаки – стали акселератором подальшого розвитку попередніх наших розробок у галузі дистанційного навчання, які якісно забезпечили викладання й контроль, атестацію і захист бакалаврських проектів.

Упевнено рухається наш університет сьогодні шляхом удосконалення, осучаснення всіх складових своєї діяльності. STEM-підходи в стратегії профорієнтаційної роботи забезпечують нам стабільний прийом на більшість спеціальностей, у навчальному містечку створюється STEM-парк – справжній музей науки і техніки під відкритим небом, переконлива ілюстрація причетності Політеху до найважливіших досягнень української науки і промисловості.

За допомоги голови Наглядової ради НТУ «ХПІ» Василя Хмельницького реалізується інноваційна освітня програма Innovation Campus, розроблена командою українських IT-фахівців UNIT Factory у співпраці з нашим університетом. У цьому проекті на принципах гейміфікації та peer-to-peer (співпраця на рівних) беруть участь студенти 5 кафедр Політеху. Вперше поєднує школярів, студентів, підприємців та науковців для реалізації їх ідей Стартуп-центр «Spark», який допомагає їм за програмою Innovation Bootcamp перетворити ідеї на реальний бізнес-проект.

Активно розвивається й соціальна сфера університету, його матеріально-технічна база, зокрема. За останні роки дуже багато позитивних змін зазнав спортивно-оздоровчий центр у Фігуровці. Тут виконано ремонт двоповерхового корпусу, побудовані нові котеджі й спортивні майданчики, серед яких – унікальний баскетбольний майданчик площею 510 кв. м та ін. Узимку політехніків прийме нова лижна база в лісопарку, благоустрій якої продовжується. Створені умови для занять спортом і відпочинку будуть сприяти зміцненню здоров'я наших студентів і викладачів, формуванню їх патріотизму і любові до рідного ХПІ.

Нещодавно проведені в нашому університеті вибори ректора виявили високий рівень довіри всього колективу до моєї особи, за що я щиро вдячний усім, хто проголосував за мою кандидатуру. Докладу всіх зусиль до подальшого розвитку нашого ХПІ. Упевнений, що разом ми здатні підкорювати будь-які вершини і долати найскладніші перешкоди.

Спадкоємність усіх поколінь студентів і викладачів, розвиток найкращих традицій, любов до рідного Політеху, плекання принципів гуманізму, взаємоповаги, демократизму, довіри,

інтелектуалізму, креативності залишаються константами нашого духовного буття. У рік святкування 135-річчя колектив політехівців сповнений сил і наснаги, спрямований на подальше зростання Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» як потужного центру освіти і науки.

Вітаю з ювілеєм університету викладачів, студентів і співробітників! Бажаю всім щастя, здоров'я і нових досягнень у навчанні й праці на благо Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»!